

Iveta Zaťovičová

Kľukatenie

Iveta Zaťovičová

Kľukatenie

Kľukatenie

1

V ľavom krídle Malého kaštieľa sa ešte stále svietilo a náhodný okoloidúci, ak by z nejakého dôvodu v túto neskorú nočnú hodinu zabočil do Alejovej ulice, by cez vysvietené okná mohol zahliadnuť staršieho muža sediaceho za stolom, ako si rukami podopiera tvár a číta niečo veľmi dôležité alebo veľmi zaujímavé. A keby postál na Alejovej trochu dlhšie, mohol by si myslieť, že muž sediaci za stolom pri čítaní buď zaspal, alebo dostal infarkt, lebo posledné dve hodiny sa zo stoličky nepohol a ani najmenším posunkom neprejavil známky aktivity alebo života vôbec.

x x x

Keď bol Barnabáš Dráb malým chlapcom, vedel stráviť celé hodiny ložením po múriku plota a nazízaním do panskej záhrady. Z prednej strany, od hlavnej ulice, to by ho domáci hnali, aj dedinčania by ho napomenuli, nech sa neštverá, nech nenazíza tam, kam nemá, inak mu otec gate vypráši. Ale od vedľajšej cesty, ktorá vedie len na opustený majer, ho nik nevidel. Tu v tichosti spriadal svoje tajné sny – nielen tie o kaštieli, ale všetky. Ešte si ich nedefinoval úplne, nevedel, čo je to definovať, ešte nevedel nič... Iba to, že keď vyrastie, bude veľký pán, veľký a dobrý. On nebude odháňať cudzie deti z múrika, on ich zavolá aj dnu, a tam, v grófskej záhrade, si všetci posadajú do trávy... Spolu so ženou budú sedieť pri stole, pri takom bielom kovovom, s bielymi

2

stoličkami, na aké teraz hľadí spoza plotu. A slúžka.... nie, nie slúžka, ich dcéra donesie deťom zmrzlinu v kornútiku a potom sa všetci budú hrať na naháňačku alebo na schovávačku...

Barna ani nevedel, ako sa jeho sen čoskoro priblíži skutočnosti, aspoň čo sa týka detí. Štát v júni 1953 rozhodol, že kaštieľ je pre jeho majiteľov nadrozmerný a zriadi v ňom škôlku. Vestibul mal slúžiť ako šatňa, tri izby ako herne a spálne, jedna izba ako kancelária. Kuchyňa ostala kuchyňou a panská jedáleň jedálňou pre deti. Časť ľavého krídla ostala pre užívanie tým, ktorí ho vlastnili.

Barnovi bolo ľúto, že jeho sa táto významná zmena kaštieľa nedotkla, keďže v tom roku začal chodiť do školy. O to viac sa však utvrdil v tom, že jeho spolupatričnosť s kaštieľom je nezvratná, čo si naplno uvedomil až o štyridsať rokov neskôr, keď ho kupoval.

A koľko by ste zaň chceli?

Päť miliónov.

Päť miliónov? Dám vám tri.

Dlho sa nejednali. Tri milióny bolo viac ako nič, a keď si ich traja dedičia rozdelili, stále si každý z nich mohol za tie peniaze a v tom čase kúpiť dva byty. Pravda, nie v Bratislave, ale v Rimavskej Sobote určite.

Barnabáš peniaze v hotovosti nemal, no mal si ich kde požičať a rozhodol sa, že v Malom kaštieli zriadi penzión. Dolu vo veľkej hale bude reštaurácia, v pravom krídle bude recepcia, kaviareň, kuchyňa a sklad a v ľavom tri kancelárie. Hore v podkroví urobí dvanásť izieb. Akurát. A keď penzión dobre pôjde, o čom bol skalopevne presvedčený, do desať rokov pôžičku splatí, aj úver na rekonštrukciu.

Rodinný podnik, veru tak, zatiaľ ho bude viesť sám so ženou. A potom, keď Drahoš dospeje, povedie tento podnik on.

Barnabáš Dráb svoje rozhodnutie kúpiť Malý kaštieľ nikdy neoľutoval a po desiatich rokoch väčšinu pôžičiek naozaj splatil. Ale na to teraz nemyslí, večer tu vypukne silvestrovská zábava, bude aj ohňostroj. Stodvadsať hostí, to je niečo! Vlani bolo len sto, a aj vtedy už sála praskala vo švíkoch.

Ešte posledné pokyny kuchárom a čašníkom, potom musí zbehnúť do skladu, ale to už naozaj nie je preňho, aby on, po infarkte, vláčil debny piva. Kde sa len túla ten Drahoš, potreboval by ho tu, práve teraz. Zas len naháňa štetky, veď má svoju Veronku, tak čo sa hajcuje za tou na benzínke, fakt ho nechápe. Veď aj on, Barna, bol mladý, lenže on to urobil lepšie – svoju frajerku si po roku zobral za ženu a potom mal doma všetko pekne pod strechou, tak, tak je to najlepšie. Tí mladí teraz nevedia, čo od dobroty, rodičia im všetko doprajú, aj to, na čo sami nemajú. Veď aj on kúpil svojmu synovi to pekné Audi a možno mu ešte nemusel, možno mal trochu počkať, kým syn bude rozumnejší, rozvážnejší... A vraj to auto, čo v noci zrazilo tých dvoch, malo rimavskosobotskú poznávaciu značku, to musel byť niekto z tohto okresu, ach jaj, ako to len mohol – zraziť a ufujazdiť. Veď aj tak ho chytia, niekto si musel všimnúť auto, ktoré sa rútilo takou rýchlosťou...

O pol jednej popoludní si Barna konečne sadol a vytočil Drahošovo číslo. Ten chlapec ma už serie, veď ja mu vyčistím žalúdok.

Mobil práve začal vytáčať synovo číslo, keď do kancelárie vstúpili dvaja policajti. V tú sekundu sa v Barnovej hlave niečo uvoľnilo a zablokované neuróny si odovzdali informáciu, ktorú spracúvali už od rána, ale ešte stále odmietali pretransformovať na ucelenú myšlienku.

Policajtom bolo nepríjemné, že to, čo sa v noci udialo, má súvis s človekom, ako je majiteľ penziónu. Majiteľ penziónu bol solídny chlap, ktorý v živote už niečo dokázal a zveľadľoval nielen svoj podnik, ale aj celú obec. Keby bolo treba niekomu každý rok udeliť medailu za česťnosť, poctivosť a dobrotu zároveň, deväťdesiat percent obyvateľov obce a sedemdesiatpäť percent obyvateľov okresného mesta, v ktorom Dráb žil, by ju každý rok dalo práve jemu. A teraz tu stoja v jeho kancelárii, aby ho vypočúvali ako nejakého kriminálnika, lebo s pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou bol páchatelom z predošlej noci práve Drábov syn, Drahoš.

Barna, aj keď by rád dúfal v niečo iné, na základe toho, čo práve počul, a na základe svojich dedukcií už nedúfal v nič a len mechanicky počúval, čo hovorí jeden alebo druhý policajt. Nevnímal vety, počul len slová, ktoré dokopy vytvárali šípku smerujúcu k Drahošovi ako výkričník.

„A viete iste, že v tom aute sedel môj syn?“

„Pán Dráb, to, samozrejme, nevieme, ale vzhľadom na to, že nie je ani doma, ani tu v práci, a zároveň sa vám neozval, máme dôvodné podozrenie...“

„Dobre, dobre... viem, že to tak vyzerá, áno...“

Barna začínal mať podobné pocity, ako keď pred siedmimi rokmi dostal infarkt. Vtedy aj zošedivel, vlastne nevie, prečo dostal infarkt vtedy, keď ho možno mal dostať teraz, to teraz sa mu práve rúti svet. Nezazlieval policajtom, že chceli vedieť presné detaily, kedy bol Drahoš naposledy doma a v penzióne, či sa s niekým v poslednej dobe stretával viac než obvykle a vlastne – čo si o tom všetkom myslí, hlavne to, kde teraz Drahoš je a kde je jeho auto.

Odpovedal ako papagáj, ale taký spomalený. Nepočul sa, čo hovorí, a keby sa ho niekto následne spýtal, čo povedal, ani by už nevedel. Syn niekoho zrazil, tí ľudia zomreli alebo zomrú... Ako to bolo? Jeden je ešte v nemocnici, stav nezlučiteľný so životom... Hej, tak ešte len zomrie.

„Prepáčte, pán Dráb, že sme vás vyrušovali, chápeme vašu situáciu, ale aj vy chápte nás... Radšej by sme vyšetrovali kohokoľvek iného než vás a vášho syna... Je nám to veľmi nepríjemné. Keby sa váš syn ozval, dajte nám, prosím, vedieť.“

„Je to v poriadku, chlapci, je to v poriadku, vy si len robíte svoju robotu. Pravdaže dám... dám vám vedieť, keď by sa Drahoš ozval. Dúfam, že sa ozve...“

Zavrel za policajtni dvere a sťažka sa spustil na stoličku. Ak môže niekto zostarnúť v priebehu hodiny o desať rokov, tak Barna práve dovŕšil šesťdesiatsedem.

x x x

V penzióne bolo zvykom, že po skončení silvestrovskej zábavy sa za hosťami hneď neriadilo. Aj dnes sa personál zíde až popoludní, budú odpratávať, čistiť a riadiť a o šiestej si všetci spoločne zasadnú k novoročnej večeri.

„Keď to tak bolo doteraz, rovnako to bude aj odteraz,“ odpovedal Barna na otázku manželky, či by nebolo lepšie po *tej* udalosti v Ožďanoch osláviť Nový rok skôr doma, v tichosti. „Zamestnanci majú nárok na novoročnú večeru a majú nárok na informácie, hlavne pokiaľ ich má aj polícia. Keď polícia vie, že tých dvoch zrazil náš syn, tak skôr či

neskôr to budú vedieť aj naši ľudia. A keď sa to majú dozvedieť, nech sa to dozvedia radšej priamo od nás, aj s naším stanoviskom.“

Jeho stanovisko bolo také, že ten, čo zrazil tých dvoch, musel byť nezodpovedný hajzel, lebo šiel nenormálne rýchlo a ušiel z miesta činu. Stanovisko Barnu ako otca bolo, že tých dvoch zrazil mladý chlapec, ktorý v tom strese a v tom okamihu od strachu ušiel, lebo nevedel, ako má správne zareagovať, nemal mu kto poradiť a konal v afekte.

A Barna ako otec urobí všetko pre to, aby svojho syna našiel a zistil pravdu. Ostatné sa uvidí.

Žiadna z novoročných večerí zamestnancov Malého kaštieľa sa ne-niesla v takom tichom a vážnom ovzduší ako táto. Akoby pach smrti, ktorý sa vznášal nad hmlistými oždianskymi zákrutami, dorazil až sem a na novoročnej večeri vytvoril miesto slávnostnej atmosféry atmosféru smútočnú. Keby neboli všetci takí hladní, ako boli, a keby pečené bravčové nerozvoniavalo tak dobre, radšej by si spoločnú večeru s majiteľmi penziónu dnes odpustili.

„...Bol by som veľmi rád, keby ste zatiaľ o tom, čo sa stalo, hovorili mimo penziónu, a v podstate aj v penzióne, čo najmenej. Áno, policajti povedali, že tých dvoch zrazilo auto, ktoré vlastní môj syn. Ale ešte sa nevie, či v tom aute sedel vtedy Drahoš, aj keď je pravda, že nikto z nás ho od predošlej noci nevidel. Takže... je možné, že sa skrýva a bojí sa následkov. To je logické.“

Barna trochu zaodrhal, špičkami prstov sa stále dotýkal stola. Rozprával pomalým, ale pevným hlasom, trochu nižšie položeným ako obvykle, a niektorým zamestnancom jeho príhovor pripomínal nedeľnú kázeň v kostole.

„Chcem vám len povedať, že ak sa dokáže, že to spravil on, ponesie za to zodpovednosť. A to hovorím teraz ako jeho otec aj ako jeho zamestnávateľ. Ako človek... môžem povedať len to, že stať sa to môže každému, a preto nechcem vopred odsúdiť ani svojho syna, ani niekoho iného, ak to urobil niekto iný... Bola tma, auto šlo rýchlo, to je pravda, ale tí dvaja boli opití – nevieme, či sa sami nezatackali pod auto. Nech bol v tom aute ktokoľvek, verte, že je potrestaný svojím vlastným činom už teraz a navždy.“

Barna zodvihol zo stola pohár s prípitkom a o niečo bodrejším hlasom pokračoval: „Do nového roka vám želám... všetko dobré, dobré zdravie vám i vašim rodinám, želám vám radosť a úspechy doma i v práci, aby ste sa cítili v tomto penzióne tak dobre ako my s vami,“ pozrel na svoju ženu sediacu po jeho pravici, „a aby sme sa mohli spoločne, tak ako sme tu teraz, stretnúť pri slávnostnej večeri v plnom zdraví aj na ďalší rok. A nech nás je tu o rok radšej o jedného viac než o jedného menej. Tak... na zdravie.“

V sále dosť ticho odznelo spätné na zdravie a martini sa hromadne prelialo z vyleštených pohárov do smädných, ale stiahnutých hrdiel stolujúcich. O chvíľu už každý šerموval príborom vo svojom tanieri a najmenej dvom ľuďom štrngot pri stole vzdialene pripomínal zvuk umieračika.

x x x

Druhého januára to bol tretí deň, čo Drahoš nedal o sebe vedieť nič. Barna obvolal všetkých synových kamarátov, ktorých poznal, známych aj susedov. To všetko urobila už aj polícia, on to robil len pre vlastné zadosťučinenie – aj tak nemohol robiť nič iné.

Kde je ten darebák, nešťastník jeden nešťastný? Toto som mu húdol do hlavy celých dvadsaťtri rokov? Aby sa naháňal ako sprostý po nociach za ženami trojnásobnou rýchlosťou? Vraj to auto šlo stodvadsiatkou. V oždianskych zákrutách? To je idiot!

„Idem do kancelárie, možno sa chlapec ozve.“

Žena nereagovala a ostala v posteli. Ani nevstane, ak sa Drahoš neozve. A ak sa neozve, rovno sa odstrelí, Barna zbraň má, tam je, v tom bielizníku v dolnej zásuvke. To bude najlepšie. Odstrelí sa a nebude už musieť myslieť. Na toto ani na nič. Starý ide preč. Vraj do kancelárie. Hlupák jeden, a čo myslí, že tam ho bude čakať Drahoš aj s naliatym koňakom? Prečo ho nečaká tu, s ňou a nepomôže jej znášať tú strašnú bolesť? Čo ak ich syn už nežije? Nezvládol to a niekde havaroval alebo odstavil auto a následne si zobral život?

„Počuješ? Idem do kaštieľa, možno chlapec nebude volať z mobilu, aby ho nechytily, ale možno príde tam za mnou. Ozvem sa.“

Od vily Drábovcov k Malému kaštieľu trvá cesta autom rovných desať minút. Za tých desať minút Barna nevymyslel nič a ani nič neplánoval. Vnímal len zľadovatenú vozovku, na hlavnom ťahu už vybodkovanú posypom. Jediná relevantná myšlienka jeho mozgu týkajúca sa prítomnosti bola, že cestári si tentokrát robili svoju prácu dobre. Potom sa táto časť mozgu vypla a ožila spodná časť, v ktorej sa Barnovi vynorili spomienky na časy, keď sám ešte nebol rodičom, iba synom, a keď sa mu jeho otec, nech mu je zem ľahká, vysmieval, že nič nedokáže. Nikdy s Barnom nebol spokojný – s jeho dosiahnutým vzdelaním, bývaním, životným štýlom ani nadobudnutým majetkom. Niežeby Barna sám nechcel mať raz svoj dom, ale nechápal, čo je napríklad zlé na štvorizbovom byte, keď iní nemajú ani taký. A on sa predsa zmohol,

mal dobrú prácu, peknú rodinku a kúpil si za mestom aj záhradu. A potom v nej postavil chatku, ozaj šikovnú, podpivničenú... A ten jeho otec zas len: No to si si teda postavil! Ty len také chatky staviaš! To je mi za bývanie! Barna vtedy nechápal a nechápe doteraz.

To, že si postaví veľký dom, oznámil otcovi s hrdosťou a očakávaním. Apo, a či už budete teraz spokojný, keď vám poviem, že idem stavať dom?

Ty, a dom? Kdeže by si už ty vedel postaviť riadny dom! A kde ho chceš stavať? Tam, na betóne? Pred činžiakom?

Nie, kúpil som pozemok na Chrenovisku.

Na Chrenovisku? Ved' tam nič nie je, niet tam ani cesty, iba chren!

Barnovi vtedy napadlo, že aj otec sa smeje ako taký chren a už by mu ani nič nebol povedal, keby sa ho otec ešte neopýtal: A to kedy chceš začať?

Teraz, na jar.

Starý do seba potiahol sople a potom si šťavnato odpľul. No... uvidíme, čo vieš postaviť, okrem toho svojho medzi nohami...

Už to nikdy nepovedzte, otec.

Bolo nádherné slnečné mrazivé ráno, na teplomere mínus dvanásť, dedina vyľudnená. Len v jednom dvore ktosi s drevom na rukách trielil do domu, Barna ho aj poznal, ale len podľa krstného mena. Jano sa volá, ved' každý druhý je tu Jano alebo Jožo.

Zabočil z hlavnej ulice do Alejovej a cez bočnú bránu vošiel autom do dvora. Ak sa ho Drahoš pokúsi kontaktovať, príde tiež zadnou bránou. Bude ho tu čakať, bude tu čakať dovtedy, kým sa niečo nedozvie. On sa nezblázni, nie, ani druhý infarkt zatiaľ nedostane, on tu počká na svojho syna alebo na správu od neho a pôjde mu pomôcť. Nie veru, on sa nezblázni ako jeho žena. Včera sa ho spýtala na pištoľ, kde ju má. A

načo ti je pištoľ? Na hovno, povedala vtedy, a Barna si nebol istý, či len na to alebo ju chce použiť proti nemu.

Čo ak tých dvoch, čo ich zrazil Drahoš, majú niekoho, kto sa nám bude chcieť pomstiť?

Tí dvaja, čo ich zrazil, boli Cigáni, teda aspoň jeden z nich, druhý bol taký napoly. Myslíš, že takí by prišli sem na Chrenovisko, aby ťa tu zabili?

Aj tak... ty za to môžeš. To ty si mu kúpil auto a ty si ho podporoval v tých všetkých sprostostiach, vraj, nech si chlapec užije, je ešte mladý, nevytváraný... A teraz čo? Už je vytváraný??!

Touto poslednou otázkou s výkričníkom žena všetky výčitky, ktorými ho od včera zahádzala, vyčerpala a v nasledujúce dni, ak vôbec prehovorila, použila výčitky tie isté.

x x x

V penzióne nebolo ani ducha, zamestnanci mali voľno, hostí začnú prijímať až po štrnástom. Barna vošiel do svojej kancelárie a oči mu spočinuli na klasickom čiernom aparáte na stole. Telefón však neprezrádzal žiadne známky zvukového života, akoby jeho slúchadlo nikto nezdvihol aspoň týždeň, a približne tak to aj bolo. V poslednej dobe aj Barna používal hlavne mobil. Myslel si, že jemu už taký výdobytok techniky netreba, ale rodina mu ho po infarkte vnútila. Vraj, keby ti prišlo zle, môžeš hneď volať z akéhokoľvek miesta, aj z auta. Teraz mu je tiež zle, a komu má zavolať?

Zobliekol si kabát, sňal klobúk a zakvačil oba zvršky na vešiak. Na opustenej recepcii si zobral zväzok kľúčov a vošiel do kaviarne. Zastal pri bare a stál tam bez pohnutia niekoľko minút, tupo hľadel na svoj odraz

v zrkadle. Tvár, ktorá sa zračila medzi hrdlami whisky, vodky, ginu a koňaku, nebola jeho. Bola to tvár zúfalca, ktorý prišiel o všetko.

Prešiel do kuchyne, akoby tam mal niečo nájsť, kráčať pomedzi nere-zové prípravné stoly a sporáky, podvedome otvoril príručný sklad. Ale ani tam nebolo nič, čo by tam byť nemalo, len police plné múky, rôznych vreciek a konzerv a niekoľko chladničiek a mrazničiek. Do tých nenazrel, taký zúfalý ešte nebol.

Potom sa presunul do reštaurácie, očami prebehol po stoloch a stoličkách, po stenách a obrazoch, urobil pár krokov k paravánom, ktoré stáli bližšie pri okne, a nazrel poza ne. Nakoniec vyšiel na zadnú terasu. Všade bolo ticho a pokoj.

Myslel si, že čas strávený čakaním na správu od syna využije študovaním predbežného prehľadu tržieb a nákladov za minulý rok. Ešte nemal súvahy a výsledovky, ale mal tu pokladničné denníky, knihu faktúr prijatých a knihu faktúr vydaných. Tiež mal tabuľku tržieb a nákladov s jednoduchým rozpisom, ktorú mu pripravil účtovník pre rýchly prehľad. Bude si v tom všetkom listovať a bude čakať.

Ani nevedel, kedy a ako zaspal. Okolo siedmej večer sa strhol na to, že mu volá syn a niečo mu oznamuje. *Som vinný, otec.* V chvate nahmatá mobil, ale na mobile nebol žiaden prijatý hovor a ani žiadna správa. Pretrel si rukami tvár a zhrnul papiere pred sebou. Oči mu ostali visieť na kope neotvorenej pošty. „Toto bude jednoduchšie,“ zamrmlal si len tak sám pre seba, aby počul nejaký zvuk. Rad-radom bral do ruky obálky, každú prerezal nožom na listy a hrubými nešikovnými prstami vybral z nej vianočný alebo novoročný pozdrav. Roztvoril ho, prečítal v spodnej časti meno alebo pečiatku a zatvoril. V poslednej obálke bol list, ten si nechal nakoniec. „Národná agentúra... To je už čo... Jaaaj,

Halaj.“ *Úver pre začínajúcich podnikateľov... Dúfame, že si nájdete čas...* Tak dúfajte. Aj ja dúfam.

Keď ráno odchádzal do kaštieľa, odchádzal s tým, že hoci je situácia zložitá, bude ju riešiť. Hlavne musí vedieť, čo presne sa stalo. Zatiaľ so ženou vedia len to, čo vedia policajti, a policajti vedia len to, čo vypovedal náhodný okoloidúci a jeden poškodený, ktorý dnes ráno zomrel. Obaja, ktorých auto zrazilo, sú teda mŕtvi... Barna bol až do tejto chvíle presvedčený, že syn sa dnes, kým on bude v penzióne, ozve. Buď zavolá, alebo možno rovno aj príde.

Sedemdesiatdva hodín je niekedy príliš dlhá doba. Barna si zložil hlavu do dlaní. Naposledy plakal, keď mal päť rokov.

x x x

Okolo polnoci sa starec za oknom pohol, rukami si pošúchal tvár a odlepil ju od dlaní. Napokon sa vystrel, zhrnul papiere pred sebou a pomaly vstal. Pohľadom skontroloval stôl, potom podišiel k vešiaku a obliekol si kabát. Na hlavu si zatlačil klobúk tak silno, akoby chcel, aby myšlienky ostali tam. Potom svetlo zhaslo.

A ani náhodný okoloidúci už nemohol vidieť, že v tej chvíli zazvonil na stole telefón.

„Otec...“

„Drahoš... Kde si? Čo sa stalo?“

„Otec... to som bol ja...“

3

13

Keď sa Svetlana v sobotu ráno zobudila, ostala ešte chvíľu v posteli. Vždy to tak robila, najskôr si zopakovala, čo sa jej snívало, aby sen nezabudla, a až potom otvorila oči. Už to mala odskúšané – hneď ako sa pozrie do okna, zbohom, je po sne. Sny predstavovali pre Svetlanu jej druhý život. Ten prvý bol dosť nudný a fádny, hlavne nie radostný. Ale v noci a nadržanom žila svoj druhý život, plný dobrodružstiev, akcií a drám. Je pravda, že ani tie neboli vždy radostné, ale boli aspoň zaujímavé. Niekedy sa jej snívало o vojne, svetovej alebo nejakej inej – sen nadpis nemá, nenapíše vám názov, miesto, čas a príčinu... Vojaci bežia s bajonetmi, vo vysokých čižmách, krížom cez polia, ona je jedným z nich, bežia ponad zákopy plné mŕtvych tiel, aj po poli je veľa mŕtvych so sivými tvármi a do tmavého neba vyvrátenými očami, niektorí bez nôh alebo rúk, iní bez hlavy. Tento druh snov nemala rada, ale ani neprevládal. Obvykle sa jej snívало o známych alebo blízkych ľuďoch, videla ich v nejakom novom zaujímavom príbehu, pri nejakej akcii. Niekedy videla aj seba, ako koná a čo hovorí, často bola len tichým pozorovateľom, bola sebou – a zároveň, v niektorých minútach, jedným z aktérov. Tento stav deus ex machina jej v ktoromkoľvek momente umožňoval dej nielen pozorovať, ale sa na ňom aj aktívne zúčastňovať a podľa potreby ovplyvniť, hlavne ak sa dej mal zvrhnúť spôsobom, ktorý jej bol nemilý alebo nevlastný.

Dnes ráno si pred otvorením očí zopakovala sen, v ktorom mala veľkú záhradu a v záhrade staré hrozno, čo sa ťahalo po plote, po oboch stranách cestičky do sadu. Hrozno práve začalo pučať, malo centimetrové až dvojcentimetrové svetlozelené lístky s ružovými okrajmi. Sen ju pobavil, hlavne aj trochu rozteplil, keďže vonku bola riadna zima, na ceste poľadovica a na okolitých kopcoch sneh.

Čo sa týka štruktúry víkendov, všetky trávila rovnako: buď išla na návštevu k otcovi na dedinu, alebo k matke do mesta. Ak išla k otcovi, chodievala v sobotu — bolo treba oprat', navariť, vyžehliť a trochu poradiť. Za matkou, naopak, chodievala v nedeľu, a vtedy to bola naozaj návšteva. Prichádzala presne o jednej, a presne o jednej bolo na číslom stole s čistým obrusom prestreté tak, ako sa prestiera v nedeľu v dobrých rodinách: dva tanier v sebe, po pravej ruke lyžica a nôž, po ľavej vidlička, tri centimetre od okraja stola, tri centimetre od kraja taniera. Nad taniermi vidlička na zákusok, vľavo miska so šalátom, vpravo pohár s minerálkou.

Matka vždy spravila kompletný obed — polievka, hlavné jedlo, šalát, káva a koláč. Po obede zo stola spratala a Svetlana jej mohla pomôcť len utrieť riad. Keď bolo pekné počasie, koláč a kávu si dali v cukrárni, porozprávali sa o matkiných známych a o Svetlaniných známych, prebrali matkin zdravotný stav a potrebné návštevy lekára a Svetlana sa vždy prisľúbila, že matku k lekárovi odvezie. Väčšinou svoj sľub dodržala, a ak nie, tak len z dôvodu, že jej do toho niečo prišlo — porada alebo služobná cesta. Na záver návštevy si vymenili informácie o otcovi a matka jej nabalila koláče, ktoré jej vystačili na celý týždeň. Domov sa Svetlana vrátila vždy pred siedmou, aby ešte stihla večerné správy.

Kým k matke cestovala Svetlana niekedy aj vlakom alebo autobusom, k otcovi šla vždy autom. Nikdy nevedela, dokedy sa zdrží, ako bude otcov dom vyzerat' a ako bude vyzerat' otec sám. Odvtedy, čo sa s matkou rozišli, začal otec piť ešte viac, až tak, že pitie povýšil na fenomén. Keď bol triezvy, vyzeral ako opitý, len blábotal a triasli sa mu ruky. Ale keď si vypil, ruka nabrala istotu a čo-to aj doma urobil — naložil do práčky alebo umyl riad. Ale muselo to byť najneskôr po prvých dvoch štamperlíkoch. Ak ho niečo potom zdržalo, sused alebo vonku pes, po

pollitri slivovice sa už k práčke nedostal. Stalo sa, že z nej zabudol vybrať šatstvo, ktoré Svetlana pri najbližšej návšteve vyhodila. Istý čas rozmýšľala nad tým, že mu bude prať doma a pri najbližšej návšteve mu tie opraté a vyžehlené veci donesie. Ale nakoniec si to rozmyslela, nechcela držať vo svojom peknom čistom byte otcove gate a veľké neforemné košele, hádam ešte po dedovi. Nie. Pekne tam príde vždy ráno, tak ako aj dnes, pobehá po izbách a všetko oblečenie, čo nájde po stoličkách, na gauči alebo na zemi, naloží do práčky. Potom skontroluje stav chladničky a povyhadzuje všetko, čo je pokazené a plesnivé. Poriadi drez a až následne vyloží potraviny, ktoré doniesla. Niežeby si otec nič nekupoval, ale ďaleko od pravdy to nebolo. Lebo otec predovšetkým pil. Pil od rána a veľa.

Ako je vlastne možné, že otec ešte žije?

„Otec, doma ste?“ zakričí cez bránu, keď vyjde z auta a otvorí kufor. Na dvore je chvíľu ticho, ale Svetlana vie, že otec doma je, lebo otec vie, že dnes Svetka príde.

Vyloží tašky na zem a vidí, ako sa otec pomaly blíži cez dvor. Pes až teraz zareaguje, je starý a nevládny. Otec ho má veľmi rád. Povedal, že keď umrie Taro, umrie aj on.

„Idem, Svetlanka, hneď ti otvorím.“

Svetlana pobozká otca, ale skôr tak popri uchu, kamsi do vzduchu, nie na líce. Zacíti vôňu Pitralonu. Dobre jej padne, že sa aj dnes kvôli nej oholil.

Otec sa zohne po tašky a chudými žilovitými rukami ich zodvihne ako nič. Túto akciu majú už nacvičenú: Svetlana otvorí kufor auta a vyloží tašky, medzitým príde otec, ona ho pobozká a on zodvihne tašky zo zeme a odnesie ich do domu. Svetlana sa čuduje, že otec tie tašky vôbec uvládze. Je pravda, že keď bol mladší, narobil sa fyzicky dosť na

poliach, a sila mu ostala. Možno neostala, len telo si ju pamätá, tak ako si pamätá všetko — naše pitie aj naše opaľovanie.

„Pod', len pod', tu hore, tak...“ Milo počká dcéru na chodbe a prvý vojde do domu. „Aj som tu zakúril, vieš, ja sa len dole v kuchynke zdržujem, ale keď už ty máš prísť...“

„Viem, otec, viem, ved' aj vám by tu bolo lepšie — v krajšom, čistejšom, tu máte aj kúpeľňu...“

„No, ved' hej, ale vieš ako... Som sám, tak čo tu budem. Ja dole v kuchynke veľakrát aj prespím.“

Dole v kuchynke vyzerá ako brloh — otec tam je, pije, spí a možno dakedy aj pretiahne nejakú ženskú. Ale tým si Svetlana nie je taká istá, lebo keby nejakú stálicu mal, tak hádam by sa pchala skôr hore do domu, do riadnej postele. A to by musela prejsť aj cez tú kuchyňu, a tam veru ženskú ruku nepoznať. Ale aj tak je rada, že sa otec snaží hore to trochu zašanovať a nevodí si tam nebodaj kumpánov.

„Vieš... ja ti mám veľmi rád takúto gulášovú polievku. Aj tvoja mama ju robila dobre... ale musím povedať, že ty ju robíš ešte lepšie.“ Starec sŕka polievku a zadnými zubami prežúva kusy mäsa, omieľa zo strany na stranu. „Aj ty si si mohla dať, je dobrá.“

Je rada, že otcovi polievka chutí, ale jej sa nedá jesť s ním za jedným stolom. To už nie je ten otec, ktorý jej bol otcom, keď bola malá a keď žili spolu s mamou. Toto je len kópia jej otca, troska, človek, o ktorého sa treba starať. Kým nevychodila strednú školu, všetko bolo dobré. A potom bolo toho dobrého v ich rodine stále menej, až nakoniec vôbec nič. Najskôr to vzdala mama. Keď mala päťdesiatštyri, s otcom sa roz-

viedla. Byť v meste ostal, samozrejme, jej a otec sa odsťahoval do rodičovského domu na dedinu. Tam začal piť výraznejšie, až tak výrazne, že si to všimli aj jeho nadriadení na kraji.

Vieš, Milo, my vieme, že ty si dobrý chlap, ale jednoducho už svoju prácu nezvládaš. O tvojom odvolaní sa rozhodlo na ministerstve, vieš, my by sme ťa už teraz, rok pred dôchodkom nie, ale... vieš, ako to je. Na to sme my tu malí páni. Otca odvolali a z veľkého riaditeľa okresnej správy sa stal podpredseda družstva. Ale svoju dcéru na vysokú školu dostal, bol rád, že sa mu to podarilo, to ešte bol veľký šéf. To on vybavil Svetke aj tú dobrú robotu, už bol vtedy dôchodca, veru. Ale vedel, za kým má zájsť, za Kolimom do Bystrice a ten potom kontaktoval toho... akože sa volá... toho vo Švajčiarsku, čo mu potom sprostredkoval kontakt na toho podnikateľa, čo býva vo Švédsku a čo kúpil tú fabriku.

„Ako sa to volá ten tvoj šéf v tej vašej fabrike, Svetka?“

„Ved' ja som tam šéf, otec, hádam viete.“

Milo sa usmeje, samozrejme, že vie, že Svetka je tam riaditeľka, chcel len vedieť meno toho, akože sa to... „Toho majiteľa myslím.“

„Ved' je to jedno, otec, jedzte. Aj koláč som upiekla, z toho si aj ja dám.“

Rád pripomína svoje zásluhy. Aj pri životnom štýle notorického alkoholika si uvedomuje svoj status trosky, už by ho nikde nezobrali ani za strážnika. Načo by už ale robil, má skoro sedemdesiat, dôchodok berie dobrý, a keby hneď aj skončil, aj tak si dobre požil a užil, a hlavne – dobre sa postaral o svoju Svetku. To preto sa tak stará oňho teraz, Svetka moja, lebo aj ona to vie.

Svetlana vezme pred otca prázdny tanier a rozkrája jablkový koláč na kusy. Položí ich na veľkú táčnu, ktorá tu zostala po starkej, a predloží

pred otca i pred seba malý tanierik. Naloží mu dva kusy, aj sebe. O chvíľu vstane od stola a urobí ešte kávu. Zahryzne, až keď otec vypije kávu a vyjde na dvor.

4

Barna zavolať na políciu až ráno. „Môj syn sa ozval, je tu so mnou, chce vypovedať... Nie, nie, doveziem ho ja sám.“

Cestou na políciu v aute nepadlo medzi synom a otcom už ani slovo. Obaja sa cítili vinní svojím spôsobom. Drahoš preto, lebo vinný bol, a Barna preto, že ako otec nevie pomôcť vlastnému dieťaťu. Pripadal si ako gazda, ktorý vezie svoje jahňa na bitúnok. Zároveň si však uvedomoval, že toto je jediná cesta, jediný možný správny začiatok postupu, ako syna z tejto nešťastnej situácie dostať. Priznať, čo vie, a nepriznať nič, čo nevie alebo nechce. A všetko ostatné, ako sa veci udiali, určí jeho advokát.

Keď sa Barna vrátil z polície, jeho žena sedela tam, kde sedela, aj keď odchádzal.

„Tak ako? Čo povedali? Dokedy tam bude?“

„Vydrž, vyzlečiem sa.“

Zašiel do kúpeľne a dlho si drhol ruky. Cívil do zrkadla na svoju zostarnutú tvár a sám seba sa pýtal, ako má žene oznámiť informáciu, že ich jediný syn ostane na niekoľko mesiacov, a možno aj rokov, vo vyšetrovacej väzbe.